N°. 452. 1848.

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Courant verschijnt te Amsterdam, Dagelijks, behalve Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 4,50; de buitensteden ƒ 5,50; franco door het geheele Rijk. Brieven, Gelden, enz. franco te adresseren aan het Bureau der Courant.

DINGSDAG, 10 OCTOBER.

AGENTEN.
Te 's Hage, Gebr. J. & H. v. Langenhuysen.
Te Rotterdam, J. A. van Belle.

Advertentien van Zes regels en daar beneden worden tegen ƒ 1,00 geplaatst; meer dan Zes regels tegen 15 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

STATEN GENERAAL.

TWEEDE KAMER IN DUBBELEN GETALE.

Zitting van Zaturdag 7 October.

In deze zitting is ingekomen eene missive van Z. Exc. den Minister van Kolonien, inhoudende dat voor de leden der Kamer, van af den 9 tot den 14 dezer, aan het Departement van Kolonien ter visie zal liggen de algemeene rekening der koloniale aangelegenheden over 1847, met de daarbij behoorende bijlagen. — Aangenomen voor kennisgeving.

Nadat de commissie voor de verzoekschriften bij monde van den heer *v. Beeck Vollenhoven*, rapport had uitgebragt op de in hare handen gestelde adressen, worden de beraadslagingen voortgezet over de ontwerpen tot herziening der Grondwet, en wel eerst over Hoofdstuk X, *van het onderwijs en armbestuur*.

De heer *van Lijnden* stelt zich *drie* vragen voor: 1°. Bestaat er noodzakelijkheid tot verandering der bepalingen nopens het Onderwijs? 2°. Kan hetgeen ten deze gevraagd wordt in billijkheid worden geweigerd? 3°. Voldoen de voorgestelde bepalingen aan de behoefte? Wat het *eerste* punt betreft, zijn er niet allerwege voldoende scholen, schoolcommissiën, enz? Die vraag kan gedaan worden aan hen, die in het onderwijs niets anders dan iets maatschappelijks zien. Voor hen die daarin iets anders, iets godsdienstigs, christelijks zien willen, is de zaak wat meer. Voor dezen is de gemengde school niet voldoende. Er bestaat dus noodzakelijkheid tot verandering. — Ad 2°. Neen, men mag de bijzondere scholen niet weigeren, omdat dit zoozeer met de godsdienstige vrijheid te zamen hangt. — Ad *derde*, in vele opzigten acht Spr. de voordragt voldoende. De aanhoudende zorg is goed, maar er mag geene overheersching zijn. Het onderwijs zal gegeven worden met eerbiediging van ieders gevoelen. Men zal zich niet begeven op het godsdienstig terrein. Van het standpunt der regering, kon zij niet anders handelen. Maar er zal dan ook niet overblijven dan een maatschappelijk onderwijs. Uit een godsdienstig christelijk standpunt is dit niet voldoende voor de staatsscholen. — De meest gewigtige bepaling is echter, dat de godsdienst vrij is. Er zal geen willekeur meer bestaan. Die eene bijzondere school wil oprigten zal hierin niet meer belet worden. Het is geene onbeperkte vrijheid zoo als in Belgie, maar behoudens het toezigt der regering en het onderzoek naar bekwaamheden en zedelijkheid. De slotsom van Spr. is dus dat, ofschoon wel bedenkingen hebbende, hij vóór het ontwerp zal stemmen. Hij voegt er echter den wensch bij, dat de wenschelijke vrijheid dadelijk worde toegepast. Reeds nu is de oprigting van bijzondere scholen eene behoefte.

De heer *Sloet* (Gelderland) brengt de woorden van een lid van Overijssel, op gisteren gesproken, in herinnering, waarbij van onzen toestand een treurig tafereel werd opgehangen, dat bij den Red. een onaangenamen indruk heeft achtergelaten, en eene snaar werd aangeroerd die het misschien beter ware geweest te verzwijgen. Dat lid heeft zijne ondervinding put uit eene bron die zeer veel oude vinding geeft. Des sprekers ondervinding is uit dezelfde bron gevloeid, maar zij komt niet tot dezelfde slotsom. Neen, niet alles in ons vaderland verkeert in zoo treurigen toestand. Getuige onzen landbouw, die in de laatste tijden eene ongemeene hoogte van welvaart en ontwikkeling heeft erlangd, blijkens de tabellen, die van door den minister van binnenlandsche zaken ingediend. Honderde en duizende bunders zijn in den meest gewenschten staat van vruchtbaarheid en geven vrij aanzienlijke opbrengsten. De handel en scheepvaart verkeeren evenzeer in eén gewigtigen toestand. Zulke verschijnselen moesten dus alle krachtig zamenwerken, om de algemeene welvaart meer en meer te bevorderen. En toch vervalt de middenstand. Waaraan is dit toe te schrijven? Aan verscheidene oorzaken die als een kanker dien stand verteren. Maar er is nog een erger kanker die aan dezen stand knaagt! Het is de zucht, die zich zoo algemeen verspreidt, om zich te verheffen. Alle eer en achting hun, die door gepaste middelen, door eerlijkheid, ijver en werkzaamheid zich uit eenen minderen stand weten op te heffen. Maar die zucht is, helaas, tegenwoordig derwijze ontaard, dat de zoon eens metselaars, timmermans of van vele andere achtenswaardige werklieden, die van veel nut en noodzakelijkheid zijn, zich het beroep des vaders ontdaant, en zich wil opwerpen minstens als kantoorbediende, als klerk. Dit is zoo algemeen geworden, dat genoegzaam de klerkloonen de goedkoopste van alle zijn geworden. Die personen, inderdaad halve geleerden die weinig meer kunnen dan goed schrijven, dragen met er tijd bij tot die zoogenaamde bureaucratie, waarvan, tot sprekers groot genoegen, door den minister van binnenlandsche zaken met minachting is gesproken.. Van waar dit alles? Wat zijn de oorzaken van al die verschijnselen? Volgens Spr. liggen ze in het te hoog opgevoerde onderwijs naar het bestaande stelsel. Hoe veel lofs de vreemdeling daaraan ook moge toegezwaaid hebben, het is nog onvolledig, gebrekkig, omdat het te ver wordt gedreven. Veel wordt den kinderen, in de hoogste vakken geleerd, maar de hoofdzaken gaan er verloren. Bovendien wekt het bestaande stelsel al vroeg bij het kind groote gedachten van zich-zelf, zucht om zich boven zijn stand te verheffen. De redenaar dringt op deze gronden er ten sterkste bij de Regering op aan, om meer eenvoudigheid in het onderwijs te brengen en dan als een deel van dit hoofdstuk, aan het bestuur van het armwezen, meer eenheid te geven.

De heer *Mackay* vraagt of men na de aanneming voordragt, niet dadelijk tot de toepassing van het beginsel der vrijheid zal overgaan. Daaraan is groote behoefte. Men kan daarvan niet nog een jaar verstoken blijven; hetgeen een gevolg van de voorgestelde bepaling in de additionele artikelen kan zijn.

De heer *Nienhuis* is door de verklaring der Regering nopens de eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen gerust gesteld, en zal dit ontwerp dus aannemen.

De heer *van Rijckevorsel* beaamt ten volle hetgeen door vroegere sprekers is gezegd, dat het vaderland behoefte heeft, dat men zich niet langer bezig houde met veranderingen in de staatsregeling maar met de bevordering der materiële en zedelijke belangen. Te veel hebben in de laatste maanden die belangen geleden, ook met opzigt tot het buitenland. Zoo beklaagt zich Spr. in het voorbijgaan, dat op dit oogenblik door verschillende natiën met Brazilië een verdrag is gesloten, terwijl Nederland daartoe nog niet is overgegaan. Het gevolg daarvan zal zijn dat wij hooge, inkomende, scheepvaartregten zullen moeten betalen. Door het artikel der *Staats-Courant* ten deze is Spr. niet gerust gesteld. Hij gelooft dat de ministers zich te veel met de Grondwet hebben moeten bezig houden. Juist daarom wenscht hij dat die zaak beëindigd worde, en hij hoopt dat het heden de laatste dag zal zijn, waarop men er zich mede bezig zal houden. Hij heeft nog een wensch, dat de wetten, welke een vervolg van de herziening zijn, zoo spoedig mogelijk worden aangeboden en zulks door dezelfde mannen, die nu geheel van den geest der herziening doorgedrongen zijn. Dan heeft men de bezuinigingen te verwachten, door dezelfde mannen toegezegd, en waardoor andere ministers zich niet gebonden zouden kunnen achten. Onder die wetten behoort ook die op het onderwijs. Twee redenaars hebben er op aangedrongen, in afwachting van die wet, dadelijk de vrijheid van onderwijs toe te passen. Spr. is niet tegen de vrijheid, maar hij eischt dan tevens de toegezegde waarborgen. Men geve vrijheid van onderwijs, behoudens het toezigt der overheid en bovendien, voor zoo ver het middelbaar en lager onderwijs betreft, behoudens het onderzoek naar de bekwaamheden en zedelijkheid des onderwijzers, een ander door de wet te regelen. Zoo lang nu die wet niet bestaat, moet de wet van 1806 in volle kracht blijven. — De redenaar verdedigt verder den onderwijzersstand en het onderwijs, zoo als het tot nu toe gegeven is. Daaraan heeft men het behoud der rust en kalmte in ons vaderland te danken. Men heeft de rust in België aan de vrijzinnige constitutie aldaar toegeschreven, maar de Grondwet tot nu toe in werking houdt minder vrijzinnige bepalingen in, en evenwel is de rust ook hier gelukkig bewaard gebleven, niet omdat de lagere klasse tevreden met de Grondwet was, maar omdat haar geleerd was, liefde voor God, die alles bestuurt! Zal nu het gevolg der wijziging zijn, dat ook dit gevoel aangekweekt worde, zoowel als liefde voor het land, ontzag voor de overheid, dan zal Spr. zich over de herziening verblijden.

De heer *van Dam van Isselt* had met veel genoegen door een lid uit Gelderland hooren gewagen van de ware oorzaak van verval bij den minderen stand. Toen de minister van financiën sprak over eene belastingwet, heeft Z. Exc. er ook op gewezen. Die schilderij is, ja, volkomen waar. De geest, waarvan het lid gewaagde, van zich boven zijnen stand te verheffen, die geest is ook ten platten lande doorgedrongen. Men hoort er ook al spreken van de nieuwste muzijkstukken, die in het licht kwamen, en meer andere ijdelheden der groote wereld. Die schilderij is waar; het pauperisme en verval is ook daaraan toe te schrijven.

Maar met minder genoegen heeft de redenaar gehoord hetgeen het bedoelde lid gezegd heeft omtrent den onderwijzersstand. Sedert vele jaren is hij in aanraking met dien stand geweest; en ofschoon hij niet verbergen kan, dat er enkelen gevonden zijn, die dien stand niet tot eere hebben verstrekt, zoo kan hij niet toegeven, dat alle onderwijzers zich een hoogeren titel, dan van instituteur, enz. willen toekennen, en daardoor den naam van verwaanden zouden verdienen. Wanneer Spr. die de scholen zoo dikwijls heeft bezocht, nagaat, met welke krachts-inspanning, moeijelijkheid, zorgen, en telkens terugkeerend verdriet die stand te worstelen heeft, dan moet hij zich over het uitgesproken oordeel verwonderen. Hij gelooft, ja, met den Spr uit Gelderland, dat het onderwijs niet doelmatig, niet practisch genoeg is ingerigt. Hij gelooft met hem, dat meer op het eigenlijk onderwijs, en minder op godsdienstzin gelet wordt. Maar hij gelooft, dat de onderwijzersstand, te dikwijls miskend, nog lof verdient en hem deze niet kan ontnomen worden. Wat het tweede besproken punt betreft, de red. kan niet toegeven, dat onder eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen zou begrepen zijn de uitsluiting van iedere godsdienstige gezindheid. Die bedoeling kan hij der Regering niet toeschrijven. Althans dit wenscht hij niet en in het belang van zijn vaderland en van het opkomend geslacht. Hij erkent toch met den Spr., dat zonder eerbied voor het Opperwezen, bovendien voor de andere magten op aarde, van dat onderwijs niet te veel te verwachten was. Hij vraagt daaromtrent nadere gerustestellende verzekeringen van de Regering, of hij zou genoodzaakt zijn zijne stem aan het ontwerp te onthouden.

Z. Exc. *de tijdelijke minister van Justitie* ontwikkelt de deugdzaamheid van vrijheid van onderwijs, een onbetwistbaar regt, dat den ouders toekomt. De pligt der regering is om toezigt uit te oefenen en te zorgen, dat voldoende gelegenheid geopend zij, om onderwijs te kunnen verkrijgen. Dien pligt zal zij vervullen, niet met ter zijdestelling van den eerbied voor godsdienstige begrippen, maar integendeel met eerbiediging van het gevoelen van andersdenkenden. Zij zal onder de voorgestelde vrijheid geen dwang opleggen. Zij zal overigens alle zoodanige bepalingen in eene nadere wet voorstellen en alles aanwenden, om in deze aller belangen te bevredigen.

Z. Exc. de *minister van Buitenlandsche Zaken* geeft eenige inlichtingen nopens het aangemerkte betreffende Brazilië.

Het hoofdstuk wordt *aangenomen* met eene meerderheid van 108 tegen 5 stemmen.

Tegen de heeren: van Haersolte, Borski, Cock, van Rosenthal en van Goltstein.

Thans wordt beraadslaagd over Hoofdstuk XI, *van veranderingen in de Grondwet*.

De heer *de Monchy* komt nader terug op zijn vroeger bezwaar, wat betreft de Eerste Kamer, dat de verandering der Grondwet met twee derden der stemmen moet goedgekeurd worden.

De heer *van Hasselt* herinnert, dat hij reeds bij de algemeene beraadslagingen zijn bezwaar heeft te kennen gegeven, dat eene herziening der Grondwet aan te vele moeijelijkheden zou onderhevig zijn.

De heer *Nepveu* zegt dat men hem, toen hij van *parvenus* sprak, niet goed begrepen heeft.

De heer *van Hall* bedankt den vorigen redenaar voor zijne inlichting.

De heer *den Tex* deelt het bezwaar nopens de meerderheid van twee derden niet. Het kan ook zijn nut hebben, dat de meerderheid ziet dat zij niet alles kan.

De heer *de Monchy* bestrijdt den vorigen spreker.

Z. Exc. *de Minister van Justitie* doet opmerken, dat wat de voordragt betreft, hier geen sprake is van gewone wetgeving, maar van de Grondwet, d. i de wet der wetten. Er moet bij verandering van deze fundamentele beginselen, ook eerbied getoond worden ten aanzien van de minderheid. Dit is bij elk ander genootschap, van welken aard ook, hetzelfde geval. Het is eene natuurlijke zaak.

Het ontwerp wordt *aangenomen* met eene meerderheid van 109 tegen 4 stemmen.

Tegen de heeren: Nienhuis, v. Nagell, Nepveu en de Monchy.

Eindelijk wordt beraadslaagd over Hoofdstuk XII, *additionele artikelen*.

De heer *van Weel* brengt eenige beschouwingen in het midden.

De heer *Anemaet* heeft zich vroeger verklaard tegen dit Hoofdstuk met het oog op de afschaffing der heerlijke regten, zonder behoorlijke schadeloosstelling in alle gevallen. — Hij is het echter met velen eens, dat aan de zaak der Grondwetherziening een einde moet komen, ten einde men zich met de materiele belangen bezig houde. Alle ontwerpen zijn thans aangenomen. Spr. moet thans ook op de aanneming van het laatste aandringen. Hij hoopt dat de herziening het geluk der Natie moge bevorderen. Moge de volgende Kamer de ware vertegenwoordiger des volks zijn, en alles doen voor het welzijn der Natie en tot bevestiging van den troon.

De heer *Op ten Noort* heeft bezwaar tegen art. 4 der additionele artikelen, betreffende de afschaffing der heerlijke regten, zonder schadeloosstelling ofschoon hij die afschaffing op zich zelve toejuicht. Voor die schadevergoeding pleit: 1e het zoo langdurig genot dier heerlijke regten met voorweten en toelating door elk staatsgezag; 2e dat de regten, die thans uitgeoefend worden, het gevolg zijn van erfopvolging of wel van verkoop. Een ander bezwaar tegen dit ontwerp, vindt Spr. in het voorloopig kiesreglement, in het onderscheid in de vereischten voor de kiezers die daarbij zijn gemaakt tusschen de steden en het platte land en uithoofde men in deze is afgeweken van de beginselen, bij het 3e ontwerp aangenomen. Hij zal zijne stem voorbehouden.

De heer *Nepveu* vindt mede eene tegenstrijdigheid van dit ontwerp met het derde en keurt de wijze van verkiezen der Eerste Kamer af.

De heer *van Hogendorp* verklaart zich tegen de verzending der verschillende aangenomen ontwerpen aan de Eerste Kamer. Deze heeft reeds daarover beslist, en er is sedert geene verandering in de zaak gekomen.

De *voorzitter* kan dit niet toegeven. Op gelijke wijze is in 1840 gehandeld. De bepaling der bestaande Grondwet vordert dit ook. Bovendien de Kamer heeft beslist, de hamer is reeds 11 maal gevallen. Elk lid had het regt, daartegen vooraf op te komen. Spr. had zijne bezwaren vroeger dienen in het midden te brengen.

De heer *v. Hogendorp* komt nader op zijne meening terug.

De heer *d'Ablaing van Giessenburg* deelt zijne bezwaren mede nopens art. 4 der voordragt, betrekkelijk de heerlijke regten.

De heer *Opperdoes Alewijn* herhaalt zijne vroegere bezwaren bij de behandeling van het hoofdstuk in de gewone Kamer gemaakt, en betrekking hebbende tot het kiesreglement.

De heer *Luyben* toont het hemelsbreed verschil aan tusschen de regten waarvan hier sprake is, en die nopens de onteigening ten algemeenen nutte. Hier geldt het 't uitvloeisel van heerlijke regten. Dat oude gebouw van leenregt is sedert het laatst der vorige eeuw in puin gevallen, evenzeer als grooten-

deels de heerlijke regten, hetgeen niet door omwenteling, maar na rijp beraad is geschied. De schadevergoeding zou ook onmogelijk te berekenen zijn. De regten waren *de facto* ook reeds afgeschaft. De Regering heeft dit slechts duidelijk in de Grondwet willen uitgedrukt hebben.

De heer *Slicher* zal zich voor het ontwerp verklaren, ook met het doel om een einde aan de zaak der herziening te maken.

De heer *Kien* kan zich met het ontwerp niet vereenigen, uithoofde van de bepalingen wegens het kiesreglement. Hij acht die niet billijk, niet waar.

De heer *Nienhuys* verklaart zich tegen de wijze van verkiezing, bij het reglement voorgedragen. Hij beschouwt die als eene calamiteit voor het vaderland.

De heer *Scheers van Harencarspel* brengt bedenkingen in het midden omtrent de te maken wet over het regt van vereeniging en vergadering. Hij kan niet denken, dat art. 291 Code Pénal reeds dadelijk zou ophouden van toepassing te zijn.

De heer *Bijleveld* (Gelderland) ontwikkelt zijne bezwaren tegen de afschaffing van heerlijk regt, zonder schadeloosstelling.

De heer *van Rhede v. Oudshoorn* zal zich mede verklaren tegen het in beraadslaging zijnde ontwerp, op grond van de afschaffing van de heerlijke regten, tenzij hij nog nadere inlichtingen mogt ontvangen.

De heeren *Scheers van Harencarspel*, *van Lijnden* en *van Leeuwen* lichten hunne meeningen nog nader toe.

Z. Exc. de minister van *binnenlandsche zaken* heeft het woord tot toelichting van de voordragt. Hij dringt op de aanneming aan en wederlegt kortelijk de gemaakte bedenkingen. Dat men in de eerste alinea van art. 5 van geene schadevergoeding gesproken heeft, is daarom alleen, omdat men die heerlijke regten welke voordragt of aanstelling van personen tot openbare betrekkingen betreffen, als eene staatkundige zaak wilde op den voorgrond gesteld hebben, dat niet gelijk staat met voorwerpen van burgerlijken aard. Omtrent die in de 2e alinea bedoeld, deswege kan, naar de omstandigheden, naar de bijzondere gevallen, onderscheid plaats hebben, en zal eene billijke schadevergoeding kunnen worden toegekend.

Omtrent het kiesreglement, betoogt Z. Exc., dat daarmede zoo goed mogelijk in de behoeften is voorzien. De zaak is met de meeste zorg behandeld en herhaaldelijk, op de aanmerkingen der gewone Kamer, gewijzigd en verbeterd. Het reglement is niet volmaakt, maar zoo goed als het in de gegeven omstandigheden wezen kan. Z. Exc. herinnert aan den 7 October 1840, heden juist 8 jaren geleden, een dag van gewigt in de geschiedenis van Nederland, op welken Koning Willem I eene proclamatie uitvaardigde, waarbij hij afstand deed van de kroon, ten behoeve van den Prins van Oranje. Thans vraagt hij, minister, namens den Koning, die bekrachtiging der nieuwe grondwet, ten einde die tot het geluk des volks te kunnen gebruiken. Z. Exc. wijst nogmaals op het noodzakelijke van het aannemen der grondwet.

De heer *Scheers van Harencarspel* vraagt het woord.

Van alle kanten roept men: *stemmen! stemmen!* Genoemde heer ziet van het woord af.

De beraadslagingen worden alsnu gesloten. Met eene meerderheid van 92 tegen 21 stemmen wordt het hoofdstuk AANGENOMEN.

Tegen hebben gestemd de heeren: van Nagell, Borski, Cock, d'Ablaing van Giessenburg, Nepveu, de Wal, Opperdoes Alewijn, Scheers van Harencarspel, Kien, van Leeuwen, van Hogendorp, Nienhuis, Nap, Verweij Mejan, Begram van Jaarsveld, van Dam van Noordeloos, van Lijnden, Hooft (Noord-Holland), van Rhede van Oudshoorn, Op ten Noort, en Bijleveld (Gelderland.)

De *Voorzitter*: De ontwerpen zullen aan de Eerste Kamer worden gezonden. — (*Toejuichingen van de tribunes.*)

Is ingekomen eene missive van Z. Exc. den minister van *Binnenl. Zaken*, houdende opgave van de hoogstaangeslagenen in de directe belastingen, in de prov. Limburg. Ter griffie.

De Voorzitter, gebruik makende van het hem toekomende regt, doet de openbare vergadering overgaan in comité-generaal.

De Dubbele Tweede Kamer heeft alzoo de haar aangeboden voordragten ter GRONDWETS-HERZIENING ALLE AANGENOMEN, en wel de *onderscheidene Hoofdstukken* met de volgende *meerderheid*:

		voor	*tegen*	
I. Hoofdst.	*Van het Rijk en zijne Inwoners* .	97	17	stem.
II. „	*Van den Koning*	100	14	„
III. „	*Van de Staten-Generaal*. . . .	92	22	„
IV. „	*Van de Provinciale Staten en de Gemeente-Besturen*	100	14	„
V. „	*Van de Justitie*	112	2	„
VI. „	*Van de Godsdienst*.	98	16	„
VII. „	*Van de Finantien*	*met algemeene*		*stem.*
VIII. „	*Van de Defensie*	110	4	„
IX. „	*Van den Waterstaat*	100	13	„
X. „	*Van het Onderwijs en Armbestuur*	108	5	„
XI. „	*Van Veranderingen*	109	4	„
XII. Ontw.	*Additionnele artikelen en voorloopig kies-reglement*	92	21	„

STATISTIEK.

65e LIJST.

Gewestelijke Zaken.

TWEEDE GEDEELTE.

DIRECTE BELASTINGEN, ENZ.

NOORD-BRABAND.

Directeurs	J. J. van Maas Portengel.	P
	P. L. Hoppenbrouwers.	K
	A. Kooy.	P
Controleurs	L. v. Tengnagell de Raad.	P
	H. A. Elias.	P
	A. J. Pollet.	K
	F. A. des Tombe.	P
	P. A. de Bergh.	P
	W. van Bergen.	P
	F. A. Koppelaar.	K
	M. W. Pastoors.	K

	J. A. Nuyts.	K
	V. E. P. M. Scholten van Aschat.	P
	G. Hofman.	P
	R. T. Ribbius.	K
	J. M. Rippens.	K
	B. T. Mulder.	O
	W. C. van Rhijn.	K

GELDERLAND.

Directeurs	C. C. van Vloten.	P
	B. Niemansverdriet.	P
	J. H. de Ranitz.	P
Controleurs	C. P. L van Kinschot.	P
	W. A. H. van Hanswijck.	P
	P. A. A. de Timmerman.	P
	R. J. G. Bourcius.	P
	W. H. van Diest.	P
	W. C. P. Toewater.	P
	F. J. d'Harvant.	P
	A. F. G. Tengbergen.	P
	W. J. L. Grobbee.	P
	A. Mellink.	P
	J. A. Stuten.	P
	T. Langervelt.	P
	L. Stern.	P
	J. W. R. Baertz.	P
	J. B. van den Heuvel Rijnders.	P

ZUID-HOLLAND.

Directeurs	J. G. R. Baerts.	p
	H. A. Verniers van der Loeff.	p
	A. C. Hartevelt.	p
Entreposeur	A. J. Metzlar.	p
Controleurs	J. F. d'Harvant.	p
	F. E. A. baron v. Ittersum.	p
	J. J. van Stapelen.	p
	J. J. Olivier.	p
	J. P. Helmolt.	p
	N. C. Vogel.	p
	P. B. Reeringh.	p
	C. J. Brand.	p
	J. D. Carlebur.	p
	W. W. van Rijsoort.	p
	W. S. van den Bergh.	p
	A. J. de Leeuw.	p
	G. Meinesz.	p
	R. H. Troost.	p
	P. A. van de Werve.	p
	J. Akkeringa.	p
	F. J. Richard de Bertin.	O
	W. G. van der Mee.	p
	D. J. de Kruyff.	p
	G. Blok.	p
	J. Plugge.	p
	E. R. J. de Moise de Chateleux.	p
	W. C. Jorissen.	p
	C. J. Stakman.	p
	A. Collard.	O
	A. J. L. Bendt.	p

AMSTERDAM, 9 October.

GODSDIENSTZAKEN IN ZWITSERLAND.

In het kanton Friburg zijn zwaarwigtige gebeurtenissen op handen. Op het oogenblik dat al de ambtenaren van dat kanton verpligt zullen worden den eed af te leggen op de nieuwe constitutie, heeft de bisschop van Lausanne en Geneve gemeend aan zijne onderhoorige geestelijkheid en aan de geloovigen een leerstellig onderrigt omtrent *den eed* te moeten geven, waarin hij zich er bij bepaalt aan de algemeene en onveranderlijke leer der kerk te herinneren, zonder zich hoegenaamd ook in te laten met eene beoordeeling der constitutie. Hij beveelt daarbij uitdrukkelijk aan om die onderrigting op den kansel voor te lezen *zonder commentarie* of verklaring. Het gouvernement van Friburg heeft nu in de vervulling van eenen herdelijken pligt eene zamenzwering willen zien tegen den staat en de constitutie. Dit heeft eene briefwisseling ten gevolge gehad, eerst tusschen den prefekt en den bisschop, en vervolgens tusschen dezen en den president van den Raad van State. Daar er misschien weldra in het kanton Friburg eene godsdienstvervolging te vreezen is, meenen wij dat het hoogst belangrijk is onzen lezers die briefwisseling kortelijk mede te deelen.

De president van den Raad van State is begonnen met den prefekt te verwittigen, dat de bisschop een stuk heeft uitgevaardigd, waarin hij verbiedt den eed te doen op de constitutie, welke hij verklaart kettersch te zijn. Voorts gelast hij hem den bisschop nadrukkelijk en formeel te verbieden iets van dien aard te doen zonder autorisatie van den president, zullende dit anders beschouwd worden als een daad van oproer en aanstoking tot ongehoorzaamheid aan de wetten, en als zoodanig worden gestraft.

Daarop heeft de bisschop verklaard, dat het hem aangewreven feit van allen grond ontbloot was. Dat hij alleenlijk aan de pastoors eene circulaire omtrent *den eed* had gezonden om afgelezen te worden, hetgeen als eene zuiver geestelijke handeling zijn regt en zijn pligt was, waartoe de vrijheid der drukpers, welke alle censuur en preventieve maatregelen verbiedt (constitutie art. 9, ... 94) hem volledige vrijheid gaf. Dat hij zich over... aan het verbod niet mogt onderwerpen, als zijnde ... strijdig met zijne pligten als bisschop, met zijne re... als burger.

Nu schreef hem de president van den Raad van State ... dat hij, schoon overtuigd van de zuiverheid der be... lingen van den bisschop, hem nogtans verzocht, ... gemeenteverkiezingen zoo kort op handen waren, ... *onderrigting* in te trekken. Mogt dit verzoek echter ... baten dan zou hij zich genoodzaakt zien hem dezelve ... bekendmaking formeel te verbieden, zullende bij ... overtreding van het verbod, eene herhaalde militaire be... zetting van het kanton slechts aan 's bisschops halstarrig... heid te wijten zijn.

Deze echter antwoordde den president en den Raad van State dat zoo er bij de katholijke bevolking ontevreden... heid mogt ontstaan, zulks niet kon toegeschreven worden aan eene zuiver geestelijke handeling, hoedanig eene ker... kelijke leerstellige onderrigting omtrent den eed was, ... wel aan het burgerlijk gezag dat de verkondiging ... waarheden zocht te beletten. Hij voor zich, zou zich er ... wel door geene menschelijke opzigten, noch door eenige ... lei bedreiging van het vervullen van zijnen pligt ... afhouden.

Hierop volgde wederom een brief van den president en Raad van State. Daarin wordt de circulaire opruijend genoemd. De Raad van State zal nu de eer van ... godsdienst handhaven. Daarom heeft hij aan al de pas... toors het aflezen der circulaire verboden. De bedreiging van eene militaire bezetting wordt weder vernieuwd, doch thans zal dezelve geschieden door vreemde militairen, omdat de militairen van het canton, als geinfluenceerd door den geest die in de circulaire ademt, niet te vertrouwen zijn.

Men gelieve hier op te merken dat deze geheele correspondentie gedagteekend is van 21 en 22 Sept. en dat de circulaire eerst den 24 Sept. moest afgelezen worden.

Deze brief eindigt met de betuiging dat men de ... dadige plannen van den bisschop in tijds zal weten te verijdelen.

Den volgenden dag (23 September) heeft de bisschop daarop geantwoord.

»In een katholijk canton, onder eene constitutie die de vrije uitoefening van de katholijke godsdienst waarborgt, is zoodanig verbod willekeurig, onwettig, en ... katholijk. Daar bestaat in het kanton geene vrijheid van godsdienst meer, wanneer het burgerlijke gezag naar zijn welbehagen, de verkondiging der waarheden en pligten van de godsdienst kan bevitten en verbieden. Men moet Gode meer gehoorzamen dan de menschen..... Gij kunt ons vervolgen, mijne Heeren, ons leven en dat der leden van onze geestelijkheid zijn in uwe handen..... Wij zullen aan uwe slagen niets dan lijdzaamheid en vergiffenis tegenover stellen..... Doch denkt er wel aan, mijne heeren, dat de vervolging de slagtoffers veredelt doch dat zij de vervolgers onteert.«

Deze manmoedige taal van den bisschop werd ... twee dagen later (25 Sept.) beantwoord, doch de be... dreigingen tegen het kanton, waren nu veranderd in drei... gementen tegen den persoon des bisschops, zoodanig als Cromwel ze bezigde. De standvastige kerkvoogd wordt daar behandeld zoo als de Engelsche pausin Elisabeth met hare bisschoppen omsprong. De president en de Raad van State vervallen hier in straattaal. Overigens is de gansche brief de volmaakste regtvaardiging van den bisschop. De president (de heer Schaller) verklaart den bisschop van Geneve en Lausanne te zijn *een misdadiger, gewetenloos, schaamteloos, intrigant, eerzuchtig, zamenzweerder, een eerlooze priester, vijand van het Evangelie, wederspannig tegen de goddelijke wet*, ... De brief eindigt met deze dichterlijke uitdrukking: ... LICHT ZAL HET KANTON BESCHIJNEN, maar voor deszelfs vijanden, zal het DE BLIKSEM ZIJN, DIE DEN DONDER VERGEZELT.

Omtrent bovengemelde kwestie lezen wij wijders in eene particuliere correspondentie uit Fribourg, dd. 29 Sept.:

De dag van gisteren was vastgesteld voor de eedaflegging der gemeenteraden. Die raden zijn over het algemeen zamengesteld uit brave Katholijken. Voor het afleggen van dien eed verklaarden zij *dien te zullen afleggen, behoudens de regten der godsdienst en des gewetens*, of wel, *in dier voege als de godsdienst veroorlooft dien af te leggen*. Men wil dat dit zoo natuurlijk voorbehoud geweigerd is, althans door den prefekt van Fribourg, die een eed *zonder voorbehoud* gevorderd heeft. Daarop heeft een groot getal gemeenteraden verklaard, dat hun geweten hun het afleggen van zoodanigen eed verbood; tevens hebben zij zich verwijderd.

Men schrijft ons uit Uden, dd. 5 October: »Sedert eenigen tijd is men hier begonnen met het opdelven van oudheden. De naam der plaats *Bidswijk* of *Bidwijk* gevoegd bij eenige andere andere aanwijzingen, gaven hiertoe aanleiding. Naauwelijks had men een twintigtal speten gegraven of men vond er werkelijk eenige lijkurnen. Sedert weken nu zette men die werkzaamheden onvermoeid voort, doch zonder verder iets te ontdekken. Een spot-

kreeg, gelijk hij zich later (toen de zaak toch verwas) heeft uitgelaten, medelijden met de ijverige oudheidzoekers, en wenschte hun eenige voldoening te geven. Ten dien einde wreef hij een gipsen borstbeeld, waarvan de helm reeds gedeeltelijk verbrijzeld was, met olie of andere vettige stof eene tint van oudheid aan, en groef het vervolgens ter plaatse, waar hij wist dat men met het graven zou voortgaan. Den volgenden dag reeds werd het door de arbeiders gevonden.

Zie daar nu de origine van het te Uden opgedolven borstbeeld, waarvan de *Noord Brabander* in een zijner laatste nummers gewag maakt. Er is toch op de wereld geene zaak zoo ernstig, zoo loffelijk en zoo verdienstig of zij vindt hare bespotters.

Wij hebben den treurigen dood vermeld van den door het Frankforter graauw vermoorden prins Lichnowski. Wij kunnen er nog bijvoegen, dat hij in het hospitaal waarheen men hem vervoerd had, met innig geloof en berouw de H. Sacramenten der Kerk heeft ontvangen. Hij heeft verlangd dat de geestelijke die hem bediend had, hem niet verlaten zou, in die zes laatste uren van zijn sterfbed. Zijne laatste woorden waren een gebed aan God voor zijne moordenaren.

Bij koninklijk besluit van 29 Sept. jl. is aan de Eerw. heeren H. van Lottom, gewezen pastoor te Amsterdam, en J. Thijssen, afgetreden pastoor te Wijnbergen, op grond van art. 2 van het reglement, vastgesteld bij kon. besluit van 5 Mei 1838 (*Staatsblad* N°. 14), pensioen verleend.

ROTTERDAM, 6 October. Door den boekhandelaar H. Nijgh, hier ter stede, is het prospectus verzonden van een jaarboekje, onder den titel *Dorcas*, waarvan voornamelijk het doel is, om uit de opbrengst, vóór dat de winter daar is, een bijzonder fonds daar te stellen, strekkende:

1°. Tot ondersteuning en verzachting van het lot dier lijdende huisgezinnen, die, óf wegens vroegere welvaart, óf uit schaamte weerhouden worden zich aan armbesturen of commissiën van weldadigheid aan te melden, óf slechts tijdelijk in nijpende omstandigheden zich bevindende, wel het droevigst lot lijden dan voor dien korten tijd zich als *hulpbehoevend* aan zoodanige besturen of commissiën aan te geven.

2°. Tot het verstrekken van geldelijke bijdragen aan commissiën van HH. wijkmeesters voor die wijken, waar zij blijken de grootste behoefte te zijn.

3°. Tot het verleenen van tijdelijke hulp aan huisgezinnen, wier hoofden door overkomen ongelukken hunne middelen van bestaan hebben verloren; en in één woord om te helpen dáár, waar het fonds helpen kan, zonder aanzien des persoons of van geloofsbelijdenis.

Over dit fonds hebben de heeren J. G. F. Sleurs en J. Cantzlaar wel het toezigt op zich willen nemen. Breeder is hierover bij het Prospectus uitgeweid.

De weldadigheid van het doel, dat met deze uitgifte wordt beoogd, zal wel geene aanprijzing behoeven. Wij twijfelen er dan ook niet aan of eene ruime inteekening zal het krachtig bevorderen; terwijl onze letterkundigen wel geene aanmoediging behoeven, om het Jaarboekje door hunne bijdragen, zoo belangwekkend mogelijk te helpen maken. Hare Majesteit, onze geëerbiedigde koningin, heeft de opdragt er van welwillend aangenomen en voor 12 exemplaren geteekend. De prijs zal ƒ 2 niet te boven gaan. (*N. R. C.*)

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 7 October. De *Moniteur* gaf gisteren een *démenti* aan de *Patrie* die beweert, dat het gouvernement de benoeming van den president wil verschuiven tot na de behandeling der organieke wetten. Gisteren sprak de heer Lamartine ten voordeele der benoeming van eenen president bij algemeene stemmen. Die redevoering was verpletterend zelfs voor de Montagne. De heer Lamartine heeft eene belangrijke zegepraal behaald. De strijd over het beginsel althans, in de nationale vergadering geëindigd. Eene ontzettende meerderheid van 602 tegen 211 stemmen heeft de benoeming van den president door de vergadering verworpen. De benoeming bij algemeene stemmen heeft dus de voorkeur.

Dit resultaat zal veel sensatie verwekken, hoofdzakelijk omdat het verkregen is door de verwerping van het amendement van den heer Gresy, die de tegenovergestelde meening was toegedaan.

Men verzekert, dat er thans ernstig sprake is in het departement Calvados van de kandidatuur van den heer Guizot. De lofredenaars van dien staatsman doen opmerken, dat de politieke beschuldiging, die sinds zeven maanden op den heer Guizot drukt, hem hoogstens plaatst in denzelfden toestand als de heer Raspail, die in het departement der Seine is verkozen.

— Alle organen der pers op eenige weinigen na — de *Constitutionnel*, de *Démocratie pacifique* en het *Journal*, die den heer Lamartine een ouden haat toedragen — wijden uit over de zegepraal die deze beroemde redenaar heeft behaald. En inderdaad, in plaats dat de vergadering, zoo als men zeide, in twee bijna gelijke kampen zou verdeeld zijn, heeft meer dan drie vierde der leden het beginsel der verkiezing bij algemeene stemming aangenomen. Het is zeer waarschijnlijk, dat de heer Lamartine zijn deel zal hebben in die overwinning.

— Het gouvernement heeft door middel van den *Moniteur du Soir* de tijding tegengesproken, dat Oostenrijk de bemiddeling verworpen had; het treedt echter in geene ophelderingen van wat tot een zoo belangrijk gerucht aanleiding heeft gegeven. Het schijnt dat het gouvernement zich niet gezind getoond heeft tot het verwisselen van eene bemiddeling met een congres, waar zeven mogendheden vertegenwoordigd zijn zouden, waarvan minstens vijf vijandig zullen gezind zijn aan het democratisch beginsel. Het Oostenrijksch kabinet zou ge antwoord hebben, dat het de bemiddeling op zulke grondslagen niet kon aannemen, en dat het regt had om aan de diplomatieke onderhandelingen al die mogendheden te doen deel nemen, welke het Weener eindtractaat mede geteekend hebben. Het is ten gevolge dezer nota, dat men het gerucht van het weigeren der bemiddeling heeft verspreid. Men zegt, dat de heer Bastide, alvorens zijn antwoord naar Weenen op te zenden, den Engelschen gezant geraadpleegd heeft, en dat, toen lord Normanby verklaarde, dat Engeland het voorstel van een congres zou aannemen, het Fransche kabinet besloten heeft zich te onderwerpen en in een congres toe te stemmen. Van eene andere zijde verzekert men, dat de kabinetten van Parijs en Londen van Weenen de formeele uitnoodiging ontvangen hebben om gevolmagtigden te benoemen, ten einde deel te nemen aan een Europeesch congres, dat te Frankfort zal gehouden worden ter regeling der aangelegenheden van Italië.

Over het algemeen heerscht er betreffende den stand der Fransch-Engelsche bemiddeling nog de grootste geheimzinnigheid. De geruchten spreken nog altijd, en stelliger dan ooit, van de onwaarschijnlijkheid eener schikking, en van het ophanden zijnde, zoo niet reeds plaats gehad hebbende afbreken der onderhandelingen. In deze verwarring van elkander tegenstrijdige berigten mag men aan geen enkel berigt onbepaald geloof schenken, maar ook niet onvoorwaardelijk weigeren. Karel Albert maakt zich gereed de vijandelijkheden te hervatten en wil zich de verlegenheid, waarin zich Oostenrijk bevindt ten gevolge der Hongaarsche verwikkelingen, ten nutte maken. Eindelijk verzekert men, dat de Fransche regering heden een koerier naar Weenen gezonden heeft, met depêches, welke thans een cathegorisch antwoord eischen.

— Men is hier in gespannen verwachting of de wapenstilstand tusschen Sardinië en Oostenrijk nog langer dan tot 22 October zal verlengd worden. De *Gazzeta Piemonteze* had wel beweerd dat dezelve slechts van week tot week vernieuwd werd, doch thans leest men in de *Gazzeta di Milano* (het officiële blad van den veldmaarschalk Radetzky) van 29 September het volgende berigt:

»De *Gazzeta Piemontese* heeft verkeerdelijk, doch voorzeker ter goeder trouw, gemeld dat de wapenstilstand van week tot week vernieuwd werd. Wij kunnen daartegen de verzekering geven, dat op verzoek der Fransche regering, waarin Zijne Majesteit Koning Karel Albert en de veldmaarschalk Radetzky bewilligd hebben, de wapenstilstand gedurende dertig dagen, en dus tot 22 October aanstaande, verlengd is geworden."

— Een dagblad verzekert, ofschoon op onzekeren grond, dat eergisteren het lang besproken verbond tusschen de beide takken der familie Bourbon is tot stand gekomen. Dit verbond zou, zegt men, over eenige dagen, door een der Duitsche nieuwsbladen worden medegedeeld.

— De departementen zijn nog onrustig. De onlusten te Lijon zijn bedwongen, doch op eene niet zeer eervolle wijze voor het gezag. De departementen beschuldigen steeds Parijs, van door het verspreiden van verkeerde denkbeelden, de rampen berokkend te hebben, die op het land drukken, en dat het elke verandering aan de departementen met geweld of bij verrassing heeft opgedrongen.

— Tusschen het Spaansch gouvernement en den gezant der Vereenigde Staten te Madrid is een geschil gerezen. Op het oogenblik dat de familie van den gezant uitreed, werd het rijtuig door agenten van politie aangehouden, die eenen bediende opeischte, die, zeiden zij aan de militaire dienst moest voldoen. De gezant heeft tegen die handelwijze geprotesteerd en aan het gouvernement voldoening gevraagd.

— Uit een brief van den heer Etienne Arago ter verdediging van Mevr. Sand blijkt dat die Romanschrijfster geene geldelijke belooning van de Republiek heeft ontvangen, noch voor de redactie van de bekende bulletins, noch voor hare werkzaamheden aan het ministerie van openbaar onderwijs. Hieruit blijkt dus dat vermaarde *bas-bleu* mede de hand had in de redactie van den zoo veel gerucht makende Communitischen Catechismus

— Men denkt algemeen, dat de heer Beranger de door den burggraaf Chateaubriand vakant geworden plaats in de Akademie vervullen zal.

ENGELAND.

In de *Mercure* van Liverpool dato 20 September leest men het berigt, dat de beroemde sterrekundige, de Eerw. Pater de Vico dien dag te Boston is aangekomen, gelast met eene zending van het hoogste gewigt. Het luidt aldus:

»Na zijn vertrek van Italie begaf Pater de Vico zich naar de Vereenigde Staten van America, alwaar hij omstreeks de helft der maand Julij aankwam. Overal werd hij ontvangen met de eerbetuigingen en de achting, die zijn karakter en zijne groote kundigheden inboezemden. De President der Vereenigde Staten, de Senatoren, alle voorname personen hebben hem op de vleijendste wijze ontvangen. Men zegt, dat in eene der voornaamste steden der Unie een prachtig Observatorium zal worden gebouwd en dat de onvermoeide sterrekundige Pater de Vico met de leiding dier inrigting zal worden belast. Men ziet uit dit feit alleen hoe de Amerikanen de talenten weten op prijs te stellen van een geleerde, die zich zoo verdienstelijk heeft gemaakt jegens de wetenschappen en zijn vaderland, jegens zijn ondankbaar vaderland, dat hem van zich stoot, gelijk het zoovele andere geleerden van zich gestoten heeft, die den roem van Italië uitmaakten. Onderscheidene schepen zijn uitgerust om de geestelijken van dezelfde orde, die uit Italië verdreven zijn, af te halen, en hen in zegetogt in Amerika binnen te leiden, als zoovele lichten die dit land van vrijheid zullen beschijnen. Welk een roem voor de Vereenigde Staten, dat zij alzoo gebruik weten te maken van de dwaasheid der andere natiën!"

Een nieuwe opstand, van een zeer ernstigen aard, is te Port-Natal aan de Kaap de Goede Hoop uitgebarsten. Het opperhoofd der boeren is ditmaal een schrander en krachtvol man, met name Andreas Pretorius. De Engelsche magistraat te Wenburg had nog even den tijd om in haast de vlugt te nemen, latende zijne familie in de magt der vijanden, terwijl de majoor Warden bijna in hunne handen is gevallen. De gouverneur van de Kaap heeft 1000 pond St. op het vangen van Pretorius gesteld.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 8 Oct. Het manifest van den Keizer is verschenen, de Hongaarsche rijksdag wordt ontbonden, al de verordeningen door die vergadering voor nietig verklaard, Hongarije en de nevenlanden in staat van beleg verklaard en Jellachich tot civielen en militairen oppergezagvoerder benoemd.

— Men schrijft uit Jassy 16 Sept. Het lijdt geen twijfel meer dat de Porte, die eerst het streven naar vrijheid van Wallachye zoo zeer begunstigde, thans besloten heeft hetzelve te onderdrukken en het *status quo* van voor de revolutie te herstellen. Fuad-Effendi is de overbrenger van die Jobstijding. De Turksche troepen zullen dit ten uitvoer brengen. Voorshands zullen geene Russische troepen het Wallachysch grondgebied betreden. Men wil weten dat de firman tot afzetting van vorst Stourdza reeds te Jassy is aangekomen. In Moldavië vermeerderen de Russische troepen aanzienlijk. Te Galacz verwachtte men een klein garnizoen van kozakken.

FRANKFORT, 7 October. De zitting der nationale vergadering was eergisteren zeer onstuimig ten gevolge van den eisch van het ministerie om onderscheidene leden in staat van beschuldiging te stellen, als hebbende aanleiding gegeven tot de jongste onlusten alhier. De leden der uiterste linkerzijde hebben de vergadering schroomelijke beleedigingen toegevoegd. De heer von Gagern ging hier met kracht tegen in, en er ontstond eene vreesselijke verwarring. De oproerige leden werden tot de orde terug geroepen en een voorstel werd gedaan tot het onderzoek van het gedrag van den vice-president Simson, die den voorzittersstoel bekleedde, vermits hij geweigerd had tot de orde te roepen. Dit voorstel werd aan eene speciale commissie van onderzoek toevertrouwd.

Gisteren herhaalden zich de wanordelijke tooneelen in de vergadering, ter gelegenheid van de beraadslaging over de veiligheid der Kamer en over de strafbepalingen tegen hen, die het lokaal der zittingen aanvallen of zamenscholingen in de nabijheid vormen.

Eene uitdrukking van v. Vincke dat hij namelijk aan mannen die regt voor de vuist waren de voorkeur gaf boven dezulken die op de grenzen der omwenteling stonden te wankelen, werd door Schoder op zich zelven toegepast. v. Vincke verklaarde nu slechts de partij in het algemeen bedoeld te hebben; doch het tooneel werd nog onstuimiger, toen Stavenhagen zich liet ontvallen: »Zulk een kerel moest men de deur uitwerpen." Ook de president v. Gagern bezigde de uitdrukking van *onbetamelijkheid*, waarop hij zich moest hooren toevoegen: »De president is zelf *onbetamelijk*."

— Men zegt, dat het Russische gouvernement het exequatur geweigerd heeft aan den nieuwen konsul, die door de Fransche republiek te Tiflis in Georgië benoemd is.

De Dames Ursulinen, die sinds 12 jaren te Sion, hoofdplaats van Wallis hare weldaden verspreiden, ont-

vingen den 28 September bevel van den raad van state, van voor den 10 October de stad en het canton te moeten verlaten. Zij zullen beroofd worden van al wat zij bezitten.

ITALIE.

Uit Rome wordt van den 20 September gemeld, dat de Nuntius bij het keizerlijk hof van Oostenrijk vandaar de noodige instructiën en volmagt heeft ontvangen om uit naam van het hof van Rome deel te nemen aan de onderhandelingen, die betreffende de aangelegenheden van Italië te Francfort zullen gevorderd worden. Men zegt dat deze instructiën volmaakt gelijk zijn aan die, welke de kardinaal Gonzalvi in 1815 ontving voor het congres van Weenen.

— Het gebouw van het kollegie *Del Gesu* is eindelijk bevrijd van de soldaten, die het hadden ingenomen. Het Romeinsch legioen is den 21 September vertrokken.

Het nieuwe ministerie blijft de goedkeuring der natie wegdragen. Het bevestigt zich, dat Cicerovacchio en meerdere volksleiders de radikale partij verlaten hebben.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

		7 OCT. 4½ u. gebl.	9 OCT.		4 u.	gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à	2½ pCt.	44$\frac{15}{16}$	44¾	à	44⅞	44¾
Dito Dito	3	53	52¾		52$\frac{13}{16}$	52¾
Dito Dito op resc.	3					
Dito Dito	4	69½	69$\frac{5}{16}$			
O. I. Leening	4		68¼			
Amortis. Syndic.	3½		69¼			
Handel-Maatschappij	4½					
Haarlemmermeer	4					
Aand. Rijn-Spoorweg	4½					
Aand. Holl. S. M.		56¼	55½			
BELGIE,	4½					
Dito	2½					
Dito bij Rotschild	2½	36¾	36$\frac{11}{16}$		35¾	36$\frac{11}{16}$
SPANJE, L. bij Ard. van 85 £	5	7¼				
Dito Dito van 510 £	5	7	6$\frac{15}{16}$		7	6$\frac{15}{16}$
Dito bij Dito onb. st.	5		6¾			
Dito	3	24½	24⅜		24½	24⅜
Dito Binnenl. à 6 m	3	17$\frac{9}{16}$	17⅝		17$\frac{11}{16}$	17⅝
Coupons Ardoins			5½			
Passive						
Deferred						
Fransche Uitgest		2¾				
PORTUGAL, te Londen	3	23½	22⅜		22¾	22⅜
Dito Dito	4	25$\frac{1}{16}$	24		24½	24$\frac{1}{16}$
Dito Binnenl. à 1 Conto	5					
RUSL. Ob. H 1798 en 1816	5		98			
Dito Dito 1828 en 1829	5	98¼	98¼		98⅝	98⅝
Ct. b. d. 1831 en 1833	5		87¼			
Dito bij Hope	4	78⅛	77⅞			
Dito bij Stieglitz en C°.	4		77⅜		77½	77¾
Cert. te Hamburg	5					
Inschrijving in Assignat.	6					
Cert. van Dito	6		58¼			
POLEN, Certific.	4					
Dito Aand. met Loten fl 300						
Dito Dito fl 500						
AMERIKA, Phil. Bank	6 pCt.					
Dito	5					
Dito Bank-Actiën						

Oostenrijk, Met. 5 pc. 68, ¼, 68; 2½ pc. 35½, ¾, ½; Braz. 5 pc. 76¾; £ 200 75⅛; 1839 75; Mexico 5 pc. 17½; Peru 6 pc. 16¼, ⅝, ⅝; Ecuador 7$\frac{7}{16}$.

Wisselkoers.

2/m. Parijs 56; Zigt Parijs 56⅜; 2/m. Londen 11,87½; Zigt Londen 11,95; 2/m. Hamburg 34¾; Zigt Hamburg 34$\frac{15}{16}$; 3/m. Lissabon 40½; 3/m. Porto 40½; 2/m. Petersburg 1,82.

BUITENLANDSCHE EFFECTEN.

ANTWERPEN, 7 Oct. Belg. leen. 2½ pc. 39; 5 pc. 78; 4½ pc. 71⅞; Spanje Ard. 5 pc. 7⅛; Binnenl. 3 pc. 17¾.

PARIJS, 7 Oct. Fr. 3 pc. 44,15; 4 pc. —; 5 pc. 68,35; 5 pc. N. 68,65; Schatk. —,—; Bank-Act. 1560,—; Belg. 1840, 5 pc. 78½; 1842, 5 pc. —; 4½ pc. —; 2½ pc. —; Nap 5 pc. 83,50; Spanje 3 pc. Binnenl. —; 3 pc. Buitenl. 23¾; Holl 2½ pc. —; Piem. leen. 880,—; Rom. leen. 64.

LONDEN, 7 Oct. Cons. op tijd 86⅛ a 86¼; Braz. 72 a 74; 1829/39 71 a 73; Ecuador 1⅞ a 2⅛; Ven. 14 a 16; Uitg. 4 a 5 Gren. 11½ a 12; Uitg 2 a 2¼; Denem. 3 pc 65 a 67; Holl. 2½ pc. 45 a 45½; id. 4 pc. 69 a 69½; Mexico 18½ a 19, Peru 30 a 32; Port. 4 pc. 24 a 25; 3 pc. 22½ a 23½; 5 pc. — a —; Rusl. 1822, 5 pc. 99 a 100; Spanje 5 pc. 11½ a 11¾; id. 3 pc. 23⅛ a 23⅜; id. Passive 2⅞ a 3.

WEENEN, 5 Oct. Met. 5 pc. 79; id. 3 pc. 48; 2½ pc. 41¾; Bank-Actiën 1088; Loten fl. 250, 87; id. fl. 500, 128.

BERLIJN, 7 Oct. Schuldbr. 3½ pc. 73¾; Loten 87¼; Rusl. bij Stiegl. 4 pc. 82; Pools. 4 pc. 65¾; Loten fl. 200, 90½; id. fl. 300, 94; id. fl. 500, 67⅛.

HAMBURG, 6 Oct. Rusl. Engels. leening 96¾, Cert. bij Stiegl. 4 pc. 78¼; Spanje, Ard. 5 pc. 6¾; id. Binnenl. 3 pc. 17.

FRANCFORT, 4 Oct. Met. 5 pc. 73¼; 2½ pc. 38⅜; Bank-Actien 1192; Darmst. Lot. fl. 50, 60¼; id. fl. 25, 20; Badensche Lot. fl. 50, 45¼; id. fl. 35, 25⅜, Nassaus. fl. 25, 20, Holl. 2½ pc. —; W. S. 4 pc. 70¼; Sijndic. 3½ pc. 69¼.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 9 October.

Koffij prijshoudend met weinig handel, ordin. Cheribon 17½ à 18 c. In Brazil Koffij was de omzet naar het Noorden belangrijk. Van Suriname van weldra de eerste der drie te verwachten Koffijladingen binnenkomen.

Thee. Tot de laatste veilingsprijzen blijft voor onderscheidene pakkingen aanhoudend vraag.

Tabak. Uit de eerste hand werden verkocht 157 vaten Maryland en 20 vaten Ohio. In andere soorten geen handel buiten hetgeen in veiling gerealiseerd werd. 99 cannassers Varinas Rollen en 70 pakken Portorico Tabak komen in veiling den 13 dezer.

Ruwe Suiker goed prijshoudend, 654 kranjangs bedongen in veiling, *f* 22½ a 25 en eenige partijtjes Surinaamsch volle prijzen.

Geraffineerde Suiker aanhoudend gevraagd tot onze laatste noteringen.

Rijst zonder handel. Specerijen na den afloop der Ned. Handel-Maatschappijveilingen met 5 à 15 c. winst betaald, nieuwe Pruimedanten *f* 18 à 22. — 1200 matten nieuwe Comadre-Vijgen bedongen *f* 12, 150 matten Candate *f* 10.

Metalen en Huiden, Honig en Was onveranderd in prijs. Indigo en Cochenille goed gevraagd tot hooger prijzen. Petersburger Talk *f* 31½ à 32. Zeeptalk *f* 30. Reuzel *f* 27. Zuidzeetraan op *f* 27½ gehouden.

GRAANMARKT

Tarwe in een doen met weinig handel; 129 ℔ b. Poolsche *f* 330, 332; 127 ℔ dito *f* 323; 130 ℔ mind. dito *f* 322; 130 ℔ j. Gelders. *f* 265.

Rogge iets lager afgegeven: 118, 122 ℔ Pruisch. *f* 152, 158; 116 ℔ Petersb. *f* 150; 125 ℔ n. Gelders. *f* 160.

Garst als voren: 100 ℔ Vriess. Zomer *f* 120

Haver in een doen: 93 ℔ dikke *f* 135; 88 ℔ fijne *f* 118.

Boekweit tot vorige prijzen met weinig handel: 121 ℔ n. Holsteinsche *f* 172; 121 ℔ n. Nijkerker *f* 172; 120 ℔ n. Gooische *f* 170; 118 ℔ n Overijss. Zand *f* 165.

LEIDEN, 7 Oct. Boter van *f* 37 tot *f* 41, pr. vierde; Oude Tarwe van *f* 9,40 tot 9,80, pr. Mudde; Nieuwe Tarwe *f* 7,00 tot 8,00, pr idem; Oude Rogge *f* 5,50 tot *f* 6, pr. idem; Nieuwe Rogge *f* 5,20 tot 5,50, pr. idem, Garst *f* 3,80 tot *f* 4,40, pr. idem; Haver *f* 3,80 tot 4,00, pr. idem; Paardeboonen *f* 4,50 tot 4,70, pr. idem; Duivenboonen *f* 5,60 tot *f* 5,80, pr. idem

MIDDELBURG, 5 Oct. Jarige Zeeuwsche Tarwe was niet aangevoerd, waardoor de prijzen nominaal op vorige weekshoogte genoteerd bleven. Nieuwe Zeeuwsche Tarwe die ter veil was, was zeer verschillend in deugd; naar kwaliteit is dezelve van *f* 7 tot 8 gekocht.

Puike Jarige Walchersche Tarwe was tot eene verlaging van 25 Cs. pr. Mud begeerd, men kocht dezelve naar deugd voor *f* 9, 9,25 en enkeld *f* 9,50; puike Nieuwe Walchersche voor de zaai *f* 9, andere goede soorten zijn voor *f* 8, 8,25 en 8,50 gekocht, mindere soorten *f* 7,40 a 7,90.

Rogge in een doen, puike soort was niet beneden de *f* 5,75 te koop. Gerst meer aan, en minder gewild, er waren bijna geen koopers te vinden, puike Winter *f* 4,20 a 4,40, Zomer dito *f* 3,35 a 3,40, een enkeld partijtje bragt *f* 3,50 op. Gort zonder prijsverandering.

LEEUWARDEN, 6 Oct. Boter *f* 37,50; Kaas *f* 14 a 21.

ADVERTENTIEN.

Heden werd zeer voorspoedig verlost van een welgeschapen Zoon, M. C. C. WANSINK, geliefde Echtgenoot van

AMSTERDAM, Dr. W. CRAMER.
den 8 October 1848.

(974) Heden overleed alhier in het St. Bernards-gesticht aan de gevolgen eener teering, in den ouderdom van bijna 25 jaren, ANNA ELISABETH, tweede Dochter van den Heer F. J. DUVERGÉ, zuster van liefde te Tilburg.

AMSTERDAM, F. J. DUVERGÉ.
4 October 1848.

Men gelieve deze algemeene voor bijzondere kennisgeving aan te nemen.

(978) Heden overleed alhier, na eene langdurige en kwijnende ziekte, en na voorzien te zijn van de laatste genademiddelen der stervenden, onze waarde Broeder en Behuwdbroeder de Wel-Eerwaarde Heer ARNOLDUS FRANCISCUS HUBERTS, R. C. Pr. en Pastoor alhier, in den ouderdom van ruim 58 jaren.

DUIVEN, H. R. F. HUBERTS.
den 30 September 1848. Uit aller naam.

Men gelieve deze voor algemeene en bijzondere kennisgeving aan te nemen.

(979) Heden overleed mijn hartelijk geliefde Echtgenoot, de Wel Edele Heer FRANCISCUS ROODENBURG, in den ouderdom van ruim 54 jaren, na tijdig voorzien te zijn geweest van de laatste HH. Sacramenten onzer Moeder de H. Kerk, diep betreurd door mij, mijne kinderen en behuwd-kinderen.

NEERBOSCH, bij NIJMEGEN, Wed. F. ROODENBURG,
den 4 October 1848. Geb. J. M. NOLET.

Eenige kennisgeving.

VERKOOPING VAN BOEKEN.

De Ondergeteekende zal op MAANDAG den 16 October, VRIJDAG en ZATURDAG daarna en MAANDAG den 23 October ten zijnen huize verkoopen: Eene extra fraaije verzameling van **BOEKEN**, vooral bestaande in GODGELEERDE WERKEN benevens vele anderen, betrekkelijk de Geschiedenis en onderscheidene Wetenschappen; meestal nagelaten door wijlen den WelEerwaardigen Heer J. H. VAN THIENEN, in leven R. K. Pastoor te *Wijk bij Duurstede*.

De Catalogus is algemeen verzonden en overigens op franko aanvrage gratis te bekomen bij den Verkooper alsmede bij C. L. VAN LANGENHUYSEN te *Amsterdam* en Gebr. VERHOEVEN te 's *Bosch*, welke zich tevens met het waarnemen van Commissiën zullen belasten.

UTRECHT, J. R. VAN ROSSUM.
den 7 October 1848. (980)

ROOMSCH KATHOLIJKE BOEKHANDEL.

Door den Boekhandelaar J. A. VAN BELLE, te Rotterdam, is heden aan de Geëerde Inteekenaren verzonden: De vijftiende aflevering van de **LECTUUR VAN NUTTIG EN GEZELLIG ONDERHOUD VOOR CATHOLIJKEN**. Met nog vier afleveringen zal Pelgrims-Reize naar Jeruzalem, door den Eerw. Vader de Geramb, compleet zijn en alsdan volgen: **DE VERLOOFDEN** van **A. MANZONI**, bewerkt naar het Hoogduitsch van A. WERFER, met eene voorrede van den Eerw. CHRISTOPH. SCHMID.

Erkentelijk voor de bereids ondervonden deelneming, beveelt de Uitgever deze onderneming zijnen Geachten Geloofsgenooten verder aan. De prospectus is alom gratis te bekomen en het Eerste deel bij de voornaamste Heeren Boekhandelaren voorhanden. Aan de 300 eerste Inteekenaren wordt gratis afgegeven een Exemplaar van het mede zeer gunstig bekende werk: *Leven van Jesus Christus*, naar het Hoogduitsch van J. P. SILBERT. (941)

(975) Bij Gebr. J. & H. VAN LANGENHUYSEN, te 's Gravenhage, is van de pers gekomen en algemeen verkrijgbaar gesteld:

de Tweede Druk van

HET LEVEN VAN DE H. THERESIA,

STICHTERES DER ONGESCHOEIDE CARMELIETEN OF BARVOETERS.

Prijs 50 *Cents.*

Mede wordt met succes gedebiteerd:

I. **HET LEVEN VAN DEN H. VINCENTIUS VAN PAULO**, naar het Fransch van B. CAPEFIGUE, met 8 platen. Prijs . . *f* 1.00

II. **HET LEVEN VAN DEN H. ALOYSIUS VAN GONZAGA**, van de societeit van Jesus, voorafgegaan door eene oefening, om op eene doelmatige en vruchtdragende wijze den vollen aflaat te verdienen, welke Paus Clemens XIII, op de zes Zondagen voor het feest van den H. Aloysius heeft verleend. Tweede Druk. Prijs . . *f* 1.00

III. **HET LEVEN VAN DEN H. IGNATIUS VAN LOYOLA**, stichter van de societeit van Jesus, door BOUHOURS. Tweede Druk. Prijs *f* 1.00

IV. **HET LEVEN VAN DEN H. FRANCISCUS XAVERIUS**, Priester van de societeit van Jesus, Apostel van Indië en Japan. Prijs *f* 0.50

V. **DE WARE BRUID VAN JESUS CHRISTUS**, of de door de oefening der kloosterlijke deugden geheiligde ordespersoon, door den H. ALPHONSUS DE LIGUORIO. Met een op staal gegraveerd portret van den schrijver. Prijs . *f* 1.50

VI. **DE VOLMAAKTE CHRISTEN** of volledige inleiding tot de christelijke volmaaktheid, benevens Mis, Biecht en Communie gebeden, door den H. ALPHONSUS DE LIGUORIO. Met een op staal gegraveerd portret van den schrijver. Prijs *f* 1.25

VII. **NOVENE**, ter eere van het H. Hart van Maria, met eene voorrede van P. VAN DER PLOEG, R. K. Priester en Leeraar in het Seminarie Hageveld.

VIII. **LOFZANG**, ter eere van het H. Hart van Maria, naar het Latijn, door P. v. d. PLOEG. R. K Pr. en Leeraar in het Seminarie Hageveld. Derde Druk. Prijs per 100 *f* 1.50, per 1000 *f* 10.00.

(966) Bij GEBROEDERS VERHOEVEN, te 's Bosch, alsmede bij den Uitgever dezer Courant, zijn voorhanden de navolgende werken:

PETITS SERMONS ou Explication Simple et Familière du Symbole des Apôtres, de l'Oraison Dominicale, de la Salutation Angélique, des Commandemens de Dieu et de l'Eglise, des Sacremens et des Péchés Capitaux, par un Ecclésiastique du Diocèse de Liège, seconde edition, vol. in 8°. de 458 p. . . . *f* 1.75
(Zie Revue Cathol. 7e Liv. sept. bl.)

MANUEL DU TIERS-ORDRE DE LA PENITENCE de St. Français d'Assise, par le R. P. Bonaventure Bruxell, Recollet, définiteur actuel de la Province Belge, vol. in 18° de 220 pages . . . . *f* 0.80

LA NOURRITURE DE L'AME CHRÉTIENNE, par l'abbé Pinart, auteur des flammes de l'amour, in 18°, 448 pages . . . . *f* 0.65

DE MAAND OCTOBER, toegewijd aan O. L. V. van den H. Rozenkrans; uit het Fransch, door J. V. D. L. 287 pages . . . . . . *f* 0.60

Bij den Uitgever dezes zal Woensdag van de pers komen en onmiddellijk verzonden worden:

DE GRONDWET
VAN HET KONINGRIJK
DER
NEDERLANDEN, A°. 1848.

In Zakformaat. — *Prijs* 25 *Cents.*

Boekhandelaren gelieven het benoodigd getal exemplaren spoedig op te geven.

Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.